

- Ikke sett rusavhengige i bur

Øystein Helmikstøl

journalist i Psykologtidsskriftet

Fagfolk i rusfeltet støtter at rusavhengige skal få helsehjelp, ikke straff.

Psykologspesialist Jon Siverts vil avkriminalisere tyngre narkotiske stoffer.

– DET ER på høy tid at vi endrer vår destruktive narkotikapolitikk.

Det sier psykolog Jon Siverts til Psykologtidsskriftet. Han er spesialist med fordypningsområde *rus- og avhengighetspsykologi* og har jobbet poliklinisk med ungdom og unge voksne med rusmiddelrelaterte problemer og psykiske lidelser i over 20 år.

– Krigen mot narkotika, annonsert av Nixon i 1969 og fulgt opp av Norge og andre land i den vestlige verden, har først og fremst vært en krig mot narkomane og de svakeste i samfunnet. Omkostningene har vært formidable, sier Siverts.

Vil ha ny politikk

FNs narkotikakonvensjon fra 1961, som forplikter de undertegnende landene til å forby bestemte narkotiske stoffer, har fått stadig økende kritikk fra medlemsland og uavhengige organisasjoner de siste årene.

Det er på tide å skrote tradisjonell narkotikapolitikk, mener redaktørene Fiona Godlee og Richard Hurley i det medisinske tidsskriftet *TheBMJ* (tidligere kjent som *British Medical Journal*), et av verdens mest innflytelsesrike vitenskapelige tidsskrifter. Innlegget ble plukket opp av forskning.no i Norge.

I samme utgave av *TheBMJ* skriver også to medlemmer av Global Commission on Drug Policy – et panel av tidligere statsledere og andre innflytelsesrike folk. Det er godt dokumentert at forbudsstrategien har feilet, skriver Ruth Dreifuss, tidligere statsoverhode i Sveits, og Pavel Bém, tidligere borgermester i Praha.

Helse- og omsorgsminister Bent Høie (H) la 5. oktober fram et nytt forslag til Høyres programkomité, der han vil at narkomane skal få helsehjelp i stedet for bøter og fengsel. Han ønsker at ansvaret for narkotikabrukere ligger i helsetjenesten, ikke justissektoren. Helseministeren er inspirert av erfaringene fra Portugal. Der har helse- og sosialsektoren det juridiske ansvaret for de som tas for bruk og besittelse av narkotika.

KRITISERER Psykologspesialist Halvor Kjølstad er kritisk til at regjeringen velger å videreføre rusfeltet som en særromsorg der døgntilrettelagt behandling fortsatt i stor grad skal foregå langt borte fra der hvor folk hører hjemme. Foto: Arkiv

Får støtte

– Jeg kan ikke se at noen er tjent med at brukerne kriminaliseres.

Det sier psykologspesialist Halvor Kjølstad, som har jobbet med rus og/eller psykisk helsevern i 40 år. Han har blant annet vært direktør i AKAN (initialord for *Arbeidslivets komité mot alkoholisme og narkomani*) og ved Blå Kors senter i Oslo, og vært fagsjef for voksenpsykiatrien i Telemark.

– Regjeringen har et skjevt og uheldig fokus når det gjelder rusproblematikk, mener Kjølstad.

Psykologspesialist Jon Siverts påpeker at flertallet i Straffelovkommisjonen på begynnelsen av 2000-tallet gikk inn for avkriminalisering av kjøp, bruk og besittelse av narkotika til eget bruk. Det ble hevdet at strafferettslige tiltak er dårlig egnet til å oppnå helsepolitiske og sosialpolitiske mål.

– De hadde helt rett. Men politikerne turte ikke å høre på dem. Ikke før nå, for nå forandrer verden seg raskt rundt oss, sier Siverts, som viser til at de ivrigste talsmenn for en endring av narkotikapolitikken kommer fra høyreliberalt hold.

– Da er det ikke så underlig at konservative Norge omsider gjør små endringer i narkotikapolitikken.

Avkriminalisering

Psykologspesialisten viser til at flere land har endret sin narkotikapolitikk de siste årene. Uruguay er det første landet i verden som har legalisert ikke-medisinsk bruk av cannabis. Sveits har tillatt heroin i behandlingen av de tyngste heroinmisbrukerne, og stadig flere amerikanske stater legaliserer cannabisbruk.

– Vi blir nødt til å legalisere rusmidler som åpenbart er langt mindre farlige enn det legale rusmiddelet alkohol. Vi bør ha en strengt regulert omsetning. De tyngre stoffene bør avkriminaliseres. Makten må fjernes fra narkotikakartellene, sier Siverts, som også er for røykerom for heroin.

Så langt vil ikke helseministeren gå. Heller ikke Halvor Kjølstad er for legalisering.

– Vi har nok legale rusmidler som det er, sier Kjølstad, som vil at diskusjonen i mye større grad skal rettes mot det legale rusmiddelet alkohol.

– Det er stadig alkohol som brukes av flest, skader og dreper flest. Man bør i mye større grad rette oppmerksomheten mot skadevirkninger forbundet med alkoholbruk, ikke minst blant folk som ikke er definert som alkoholikere eller langtkomne misbrukere, sier Kjølstad.

Konsekvenser

Hovedargumentet mot avkriminalisering av narkotika er risikoen for økt forbruk av rusmidler.

– Internasjonale studier viser at den frykten er betydelig overdrevet. I Portugal har forbruket faktisk gått ned, sier Jon Siverts.

– Jeg ser ingen negative konsekvenser ved å endre narkotikapolitikken i en mer human retning, slik Høie annonserer.

Det finnes ingen offisielle tall på hvor mye bekjempelse av narkotikakriminalitet koster i Norge. Rådgiverne Eirik Løkke og Torstein Ulsrød i tankesmien Civita har laget et løst estimat på mellom 3 og 5 milliarder i året. Hvis bare en mindre del av et slikt beløp ble satt inn på helsetiltak, ville gevinsten bli betydelig, ifølge Siverts.

– Vi som jobber i hjelpeapparatet får kanskje mer å gjøre? Samfunnet må kanskje forplikte seg til i større grad å gi god behandling, poliklinisk og på døgninstitusjoner og, ikke minst, gi et langt bedre ettervernstilbud enn det vi har i dag.

Ifølge Halvor Kjølstad er den kliniske virkeligheten at det psykiske helsevernet er fullt av rusproblematikk, mens rusfeltet er befolket av brukere med til dels store psykiske plager.

– Mange brukere blir kasteballer mellom fagfeltene.

Bakgrunn

- Rundt 260 personer dør av overdose hvert år i Norge.
- I 2015 ble det registrert 289 narkotikautløste dødsfall blant bosatte i Norge.
- Norge har de siste årene hatt blant de høyest registrerte forekomstene av narkotikautløste dødsfall per innbygger i Europa.
- Fire av fem dødsfall skyldes inntak av rusmidler med sprøyte.
- Overdosedødsfall vurderes som et alvorlig folkehelseproblem.

Kilde: Helsedirektoratet